در پی حادثه انفجار در بندر شهید رجایی انجام شد

پیگیری میدانی؛ اطلاع‌رسانی صادقانه

گزارش

وزرای دولت برای پیگیری ویژه و رسیدگی فوری به چرایی و تبعات حادثه انفجار در محوطه گمرکی بندر شهیدرجایی بندرعباس، چند ساعت پس از وقوع حادثه در این محل حضور یافتند. روز گذشته علاوه بر اسکندر مؤمنی وزیر کشور که با دستور رئیس‌جمهوری و به نمایندگی از او عازم هرمزگان شد، فرزانه صادق مالواجرد وزیر راه و شهرسازی و مسئولان سازمان‌های مرتبط با حادثه از جمله سرپرست سازمان بنادر و رئیس کل گمرک ایران نیز برای رسیدگی میدانی به مشکلات ناشی از انفجار و تسریع بازگشت شرایط عادی به این کریدور مهم واردات و صادرات کشور در هرمزگان حضور پیدا کردند.
مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری در فاصله کمی از وقوع حادثه و مشخص شدن ابعاد آن با انتشار پیامی در حساب کاربری خود در شبکه اجتماعی ایکس، نوشت: «ضمن ابراز تأسف عمیق و همدردی با حادثه‌دیدگان در استان هرمزگان، دستور بررسی وضعیت و علل حادثه را صادر کردم. وزیر کشور به عنوان نماینده ویژه جهت بررسی دقیق ابعاد سانحه، ایجاد هماهنگی‌های لازم و رسیدگی به وضعیت مصدومان به منطقه اعزام شد.»

تماس‌های تلفنی پزشکیان با وزیر کشور و استاندار هرمزگان

رئیس‌جمهوری با پیگیری لحظه به لحظه حادثه بندر شهید رجایی و صدور دستورات ویژه برای مدیریت شرایط، خواستار بسیج همه امکانات برای کمک به مجروحان این حادثه شد. به گزارش ایرنا، دکتر مسعود پزشکیان با حساسیت و توجه ویژه‌ای در تماس‌های تلفنی مکرر و پیگیری‌های مستمر با اسکندر مؤمنی، وزیر کشور و نماینده ویژه خود، آخرین وضعیت این حادثه را بررسی و دستورات مدیریتی مقتضی را برای تسریع در رسیدگی به این حادثه صادر کرد.
محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی هم به هیأتی مرکب از اعضای کمیسیون‌های مرتبط مجلس شامل کمیسیون‌های عمران، امنیت ملی و سیاست خارجی، امور داخلی کشور و شوراها و بهداشت و درمان مأموریت داد برای بررسی وضعیت و ابعاد حادثه به بندر شهیدرجایی در استان هرمزگان اعزام شوند و گزارشی از روند رسیدگی‌ها به مجلس ارائه دهند.

دستور ویژه عارف برای حادثه انفجار

محمدرضا عارف، معاون اول رئیس‌جمهوری نیز در قبال این حادثه در تماس‌های تلفنی جداگانه با استاندار هرمزگان و رئیس جمعیت هلال‌احمر، آخرین وضعیت شهر بندرعباس را جویا شد و دستورات لازم را صادر کرد. به گزارش ایرنا، عارف در تماس تلفنی با استاندار هرمزگان بر انجام بررسی‌های فوری و جامع برای تعیین علت دقیق حادثه و میزان خسارات آن و همچنین رسیدگی به وضعیت مجروحان و خانواده‌های کشته‌شدگان احتمالی تأکید کرد.
وی دستور داد، برای جلوگیری از تکرار چنین حوادثی، تمهیدات ایمنی در همه تأسیسات بندری و صنعتی استان تشدید شود. معاون اول رئیس‌جمهوری از رئیس جمعیت هلال‌احمر کشور نیز خواست تا امکانات امدادی این نهاد برای کمک‌رسانی به آسیب‌دیدگان و انتقال مجروحان به مراکز درمانی بسیج شود.
همزمان با دستور محمدرضا ظفرقندی، وزیر بهداشت تمامی امکانات استان هرمزگان و استان‌های همجوار به منظور ارائه خدمات درمانی سریع و مطلوب به مصدومان بسیج شدند. رئیس سازمان اورژانس کشور هم با دستور وزیر به بندرعباس اعزام شد تا از نزدیک بر روند درمانی و امدادرسانی به مجروحان نظارت مستقیم داشته باشد.

انفجار در یکی از منابع قابل اشتعال

در حالی که همزمانی وقوع حادثه در بندر شهید رجایی به عنوان اصلی‌ترین دروازه صادرات و واردات کشور با آغاز دور سوم مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا در عمان بسترساز برخی شایعه‌سازی‌ها بود، اما مراجع رسمی کشور سعی کردند با انتشار صریح و سریع اطلاعاتی که از ابعاد حادثه در اختیار داشتند، از شیوع اخبار نادرست جلوگیری کنند؛ امری که به نوبه خود توانست تا حد زیادی مانع شایعه‌پراکنی‌ها بویژه از سوی خارج‌نشینانی شود که در هفته‌های اخیر از هر بهانه‌ای برای ایجاد بحران رسانه‌ای در کشور استفاده می‌کنند.
در همین راستا، شورای اطلاع‌رسانی دولت، دیروز با انتشار اطلاعیه‌ای این دستورکار رسانه‌ای را مشخص کرد؛ با اینکه این دستورکار رسانه‌ای شورای اطلاع‌رسانی دولت بر مبنای ایجاد محدودیت نبود، بلکه بر مبنای تعریف مجاری واقعی و حقیقی دریافت اخبار قطعی استوار بود.

> پزشکیان با حساسیت و توجه ویژه‌ای در تماس‌های تلفنی مکرر و پیگیری‌های مستمر با اسکندر مؤمنی، وزیر کشور و نماینده ویژه خود، آخرین وضعیت این حادثه را بررسی و دستورات مدیریتی مقتضی را برای تسریع در رسیدگی به این حادثه صادر کرد

این شورا روز گذشته در اطلاعیه خود، با بیان اینکه به دنبال وقوع انفجار در یکی از منابع قابل اشتعال در بندر شهید رجایی بندرعباس، بلافاصله اقدامات لازم با محوریت امدادرسانی به حادثه‌دیدگان، مهار و جلوگیری از گسترش حادثه و نیز اطلاع‌رسانی سریع و صادقانه به افکارعمومی در دستورکار قرار گرفت، تأکید کرد: «در همین راستا نیز وزیر کشور در تماس با استاندار هرمزگان گزارش لحظه‌ای این حادثه را دریافت و دستورات لازم را صادر کرد. همچنین گزارش اقدامات نیز به اطلاع رئیس محترم جمهوری و معاون اول ریاست جمهوری رسیده است.»
در اطلاعیه شورای اطلاع‌رسانی دولت، آمد: «با توجه به اینکه در شرایط فعلی، امدادرسانی و اطلاع‌رسانی دو اولویت مهم در این حادثه محسوب می‌شود، لذا شورای اطلاع‌رسانی دولت از تمامی رسانه‌ها، فعالان فضای مجازی و اصحاب رسانه می‌خواهد که اخبار مربوط به حادثه را از طریق منابع رسمی و مرتبط با حادثه پیگیری کنند.»
این شورا اضافه کرد: «در همین راستا جناب آقای آشوری، استاندار هرمزگان به عنوان رئیس ستاد مدیریت بحران استان و آقای مهرداد حسن‌زاده، مدیرکل مدیریت بحران این استان به عنوان منابع رسمی، مطلع و مورد تأیید دولت معرفی می‌شوند و صرفاً جزئیات حادثه و اخبار از سوی این افراد یا طی اطلاعیه‌های رسمی سازمان مدیریت بحران کشور و در صورت لزوم وزیر کشور و رئیس سازمان مدیریت بحران کشور اطلاع‌رسانی می‌شود.»
این اطلاعیه در پایان اعلام کرد که چرا این سازوکار برای اطلاع‌رسانی مشخص شده است: «با تشکر از تمامی رسانه‌ها، فعالان فضای مجازی و خبری در پوشش سریع اخبار لازم است از انتشار اخبار نادرست و گمانه‌زنی‌های غلط که سبب ایجاد اخلال در روند امدادرسانی و تشویش اذهان عمومی می‌شود، پرهیز شود.»
فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت هم بعدازظهر دیروز در توضیح اولیه از دلایل حادثه اظهارکرد: «آنچه تاکنون مشخص شده این است که کانتینرهایی که در گوشه‌ای از این بندر دپو شده بود و احتمالاً دارای مواد شیمیایی هم بودند دچار انفجار شده‌اند و تا زمانی که حریق به‌طور کامل اطفا نشود اظهارنظر دقیق و کارشناسی درباره علت و اصل ماجرا کمی سخت است و اعلام نظر کمی زمانبر است.»
در عین حال اطلاعیه صادر شده از سوی گمرک ایران حکایت از آن داشت که «به احتمال زیاد منشأ انفجار از دپوی کالاهای خطرناک و مواد شیمیایی موجود در محوطه کانتینری سینا در محوطه بندر شهیدرجایی و انفجار در شعاع دو کیلومتری ساختمان اداری گمرک بوده است.»
ابراهیم رضایی، سخنگوی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس هم با رد گمانه‌زنی‌هایی مبنی بر تروریستی بودن این حادثه و یا مشابهت‌سازی آن با انفجار بندر بیروت از بررسی حادثه انفجار در بندر شهیدرجایی استان هرمزگان در این کمیسیون خبر داد و گفت: «کمیسیون امنیت ملی مجلس برای حادثه دیروز جلسه ویژه خواهد داشت و در صورت نیاز هیأتی از سوی مجلس به بندر شهید رجایی اعزام خواهد شد.»
آنچه در ادامه آمده است، گزارش گروه‌های «حوادث» و «ایران زمین» روزنامه ایران درباره این رویداد است.

انفجار در مرکز بازرگانی ایران

گروه ایران زمین/ ابتدا یک ستون آتش و دود نارنجی رنگ در بندر شهید رجایی بندرعباس بود که توجه شهروندان و رانندگان خودروهای عبوری را به خود جلب کرد. همین باعث کنجکاوی آنان شد تا دوربین موبایل‌ها را روشن کنند تا از این آتش در بندر فیلم بگیرند. چند ثانیه بعد این دود نارنجی رنگ، به انفجاری بزرگ تبدیل شد که موج حاصل از آن به ۴ کیلومتر هم رسید. این‌گونه شد که فیلم‌های لحظه انفجار دیروز بندر شهید رجایی در بندرعباس در موبایل‌های شهروندان ثبت و به سرعت در سراسر کشور رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی منتشر شد. دقایقی بعد که گرد و غبار ناشی از انفجار کمی فرو نشست، محوطه کانتینری بزرگ‌ترین بندر تجاری ایران دیگر مانند قبل از ساعت ۱۲ و ۱۰ دقیقه روز ششم اردیبهشت نبود. صدها کانتینر فلزی تخریب و روی هم آوار شده بودند. وضعیت پارکینگ خودروی کارکنان و مراجعان به بندر و گمرک شهید رجایی، گویای شدت حادثه بود. به ندرت می‌شد خودروی سالمی یافت که شیشه و سقف و بدنه آن تخریب نشده باشد. ساختمان گمرک بندر که در شعاع دو کیلومتری محل حادثه قرار داشت، یکباره به ساختمانی بحران زده تبدیل شد. اسناد و رایانه‌ها و تکه‌های سقف کاذب به گوشه‌ای پرت شده بودند. کارمندان هاج و واج و بهت زده، از سالن گمرک خارج می‌شدند و بعد از خروج بود که متوجه زخم‌های روی بدن خود شدند که ناشی از پرت شدن شیشه و اشیای دیگر بود.
یکی از کارکنان بندر شهید رجایی که در محوطه کانتینری حضور داشت، در شبکه اجتماعی «اینستاگرام» فیلمی را منتشر کرد و روایت خود از این حادثه را اینطور بیان کرد: «فاصله زیادی با انفجار نداشتم، شاید کمتر از ۶۰ متر. گوشم نمی‌شنید و چشمم نمی‌دید. روی زمین خوابیده بودم و تکه‌های کانتینرها و کالاهای نابود شده در تنم فرو می‌رفت.»
آنطور که این کارمند بندر روایت می‌کند، براثر انفجار، هرچه در اطراف محل حادثه بود، اعم از کانتینر یا چیز دیگری، به یک ترکش تبدیل شده بود که با سرعت به اطراف پرتاب شده بود. از ساعت ۱۳ عصر دیروز، رسانه‌های رسمی و شبکه‌های اجتماعی ایران فقط یک خبر را پوشش می‌دادند؛ انفجار و حادثه در بزرگ‌ترین بندر تجاری ایران. ابعاد کامل حادثه تا لحظه تنظیم این گزارش هنوز از سوی مسئولان یا حتی شاهدان عینی گزارش یا اعلام نشده است. علت این امر، این نیست که کسی نخواست اطلاعی بدهد، بلکه گستردگی و خسارت‌های ناشی از آن به گونه‌ای است که جز با یک بررسی دقیق نمی‌توان درباره علت آن اظهارنظر کرد. اهمیت این مسأله برای همگان، فقط اندازه حادثه نبود، اهمیت محل حادثه بود. بیش از ۸۰ درصد عملیات کانتینری ایران در بندر شهید رجایی انجام می‌شود و این یعنی صدور بیش از ۵۰ درصد کل تجارت دریایی غیرنفتی ایران از همین نقطه.

گمانه زنی‌های اولیه از محل حادثه

به رغم اینکه تعیین علت دقیق حادثه به بررسی‌های بیشتر نیاز دارد، اما گویا گمانه‌هایی مطرح است. به عنوان مثال اسماعیل مکی‌زاده، معاون بندری اداره کل بنادر و دریانوردی هرمزگان گفت: «انفجار در بندرشهید رجایی در شعاع ۲ کیلومتری ساختمان اداری گمرک رخ داد. به نظر می‌رسد منشأ انفجار از دپوی کالاهای خطرناک و مواد شیمیایی موجود درمحوطه کانتینری سینا بوده است.» محمد آشوری، استاندار هرمزگان نیز در محل حادثه با اشاره به اینکه بررسی علت، نیاز به زمان دارد گفت: «علت دقیق هنوز مشخص نیست و چندین فرضیه از سوی تیم‌های فنی و کارشناسان در حال بررسی است. به محض نهایی شدن بررسی‌ها، به صورت رسمی اطلاع‌رسانی می‌شود.»
استاندار هرمزگان اضافه کرد: «فعلاً تمام فعالیت‌های بندر شهید رجایی به حالت تعلیق درآمده و منطقه تحت کنترل کامل نیروهای امدادی و امنیتی قرار دارد.»

اول امداد مصدومان

مدیرکل مدیریت بحران هرمزگان در گفت‌وگو با «ایران» با ارائه گزارشی از روندهای پس از انفجار، توضیح داد که امداد و نجات مصدومان اولین و مهم‌ترین دستورکار نیروهای امدادی بوده است. مهرداد حسن‌زاده به «ایران» گفت: «تیم‌های بازرسی میدانی به سرعت در محل حضور یافتند، علت اصلی حادثه مشخص نیست، اما براساس بررسی‌های اولیه انفجار تعدادی کانتینر دپو شده در بندر موجب این حادثه شده است.»
وی با بیان اینکه تخلیه محل حادثه و انتقال مصدومان به سرعت و با همه ظرفیت انجام شد، ادامه داد: «از دقایق ابتدایی، دستگاه‌های مسئول و استاندار در محل حضور یافتند و تمام تجهیزات، امکانات و نیروهای انسانی مورد نیاز بنا به دستور استاندار، به فوریت به محل اعزام شدند.»
مدیرکل مدیریت بحران هرمزگان درباره این گمانه که آیا علت حادثه می‌تواند سهل انگاری باشد، گفت: «تا مشخص شدن علت حادثه نمی‌توان اظهار نظر کرد، البته پیش‌تر تذکرات لازم به شرکت‌های مستقر در محوطه شهید رجایی داده شده و در صورت اثبات قصور، برخورد قانونی انجام می‌شود.»

توقف ارسال محموله‌های صادراتی

به دلیل گستردگی حادثه و خسارت‌های ناشی از آن، گمرک ایران در دستورالعمل فوری به تمامی گمرکات اعلام کرد از ارسال محموله‌های صادراتی و ترانزیتی به مقصد گمرک شهید رجایی بندرعباس تا اطلاع ثانوی خودداری کنند. هرچند دیروز کالاهایی که تشریفات گمرکی آنها انجام شده بود، از محوطه بندر و گمرک خارج شدند. شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی هم اعلام کرد این انفجار ارتباطی با پالایشگاه‌ها و مخازن سوخت نداشته و بهره‌برداری از تأسیسات واقع در بندرعباس بدون وقفه درحال انجام است.

> معاون بندری اداره کل بنادر و دریانوردی هرمزگان: انفجار در بندرشهید رجایی در شعاع ۲ کیلومتری ساختمان اداری گمرک رخ داد. به نظر می‌رسد منشأ انفجار از دپوی کالاهای خطرناک و مواد شیمیایی موجود درمحوطه کانتینری سینا بوده است

روزی که آسمان بندر سیاه شد

گروه حوادث/ ظهر دیروز ساکنان بندر شهید رجایی هرمزگان شاهد حادثه‌ای هولناک بودند که شاید خاطره آن تا سال‌ها از ذهنشان پاک نشود. حول و حوش ساعت ۱۲ ظهر بود که ناگهان در یک لحظه، حجم انبوهی از دود و آتش برپا شد. صدای انفجاری بزرگ و به دنبال آن لرزش زمین زیر پای ساکنان بندر و حتی شهرهای نزدیک آن نگرانی و هراس به دل مردم انداخت. هیچ‌کس نمی‌دانست این انفجار بزرگ از کجا نشأت گرفته است، اما در یک لحظه آسمان سیاه شد و بوی دود و مواد شیمیایی نفس‌ها را به شماره انداخت. موج انفجار، شکستن شیشه‌های ساختمان‌ها و در هم مچاله شدن خودروها تصاویری شبیه تصاویر فیلم‌های سینمایی به ذهن متبادر می‌کرد. مردم برای پناه گرفتن و نجات خود، بی‌هدف به این سو و آن سو می‌دویدند و برخی با سر و صورتی خونی و بدن‌های مجروح به دنبال امدادرسانی بودند تا نجاتشان دهد. دقایقی بعد خبر این حادثه با منشأ نامعلوم، به سراسر ایران و جهان مخابره شد. نیروهای امدادی سراسر استان هرمزگان به حالت آماده‌باش درآمده و از راه زمین و آسمان برای مهار آتش و کمک به مجروحان راهی این اسکله شدند. اما شدت آتش و دود و انتشار مواد شیمیایی مانع رسیدن نیروهای امدادی به کانون انفجار بود. فقط آتش‌نشانان بودند که به دل آتش زدند و عملیات اطفای حریق را شروع کردند.
رئیس جمعیت هلال احمر به «ایران» گفت که به همراه تیم‌های واکنش سریع راهی هرمزگان شده و ۷ تیم عملیاتی هلال‌احمر برای امدادرسانی به حادثه دیدگان در منطقه حضور یافتند. به گفته پیرحسین کولیوند، «هلال احمر از تمامی ظرفیت‌های امدادی خود برای کمک به حادثه دیدگان و مصدومان استفاده کرد.» جلال ملکی، سخنگوی سازمان آتش‌نشانی شهرداری تهران نیز از اعزام گروه ارزیابی آتش‌نشانی تهران به همراه مدیرعامل سازمان به محل حادثه بندرعباس خبر داد و گفت: «هدف اولیه تیم اعزامی، انجام ارزیابی میدانی و بررسی وضعیت حادثه برای تصمیم‌گیری درباره اقدامات بعدی است.»

آمار مصدومان و جانباختگان حادثه

مجموعه امدادرسانی‌ها که به صورت گسترده و ملی انجام شد، سبب شد که آمار تلفات کاهش یابد، هرچند آمار مصدومان حادثه قابل توجه است که خود نشان دهنده ابعاد این انفجار است. با گذشت دقایقی از مخابره وقوع این انفجار، آمار مصدومان نیز لحظه به لحظه تغییر می‌کرد. علت این تغییر لحظه‌ای را باید وسعت تخریب و دسترسی به آسیب دیدگان در محدوده بزرگ بندری دانست. تا لحظه تنظیم این گزارش، تعداد مجروحان ناشی از این حادثه ۷۰۰ نفر و تعداد جانباختگان ۵ نفر اعلام شد. بابک محمودی، رئیس سازمان امداد و نجات هلال احمر این آمار را اعلام کرد و گفت: «براساس اعلام دستگاه‌های امدادرسان این حادثه ۵ کشته و بیش از ۷۰۰ مجروح برجا گذاشته است.» وی اشاره کرد که ۹ تیم واکنش سریع و ۲ بالگرد اطفای حریق هلال احمر در منطقه حضور یافتند.

اعزام مصدومان به شهرهای اطراف

به دلیل آمار بالای آسیب دیدگان و مجروحان این حادثه، برخی بیمارستان‌های استان‌های همجوار نیز در آماده‌باش قرار گرفتند. سخنگوی سازمان اورژانس کشور درباره شیوه امداد به آسیب دیدگان، توضیح داد: «در حادثه انفجار بندر به منظور مدیریت بهتر شرایط و در صورت نیاز به اعزام بیماران، ۹۰ تخت در مراکز درمانی شیراز تخلیه و آماده پذیرش مصدومان شده‌است.» بابک یکتاپرست اظهارکرد: «در بیمارستان شهید محمدی بندرعباس ۶۰ مصدوم، در بیمارستان خلیج فارس ۴۰ مصدوم، در بیمارستان سید الشهدا(ع) ۴۵ مصدوم، ۱۶ مصدوم در بیمارستان خاتم الانبیا(ص) و ۱۲۰ مصدوم نیز در بیمارستان صاحب الزمان(عج) بستری شدند.» بابک یکتاپرست همچنین از اعزام ۵ اتوبوس آمبولانس از شهرهای لار، لامرد، جهرم و سیرجان خبر داد و افزود: «۱۵ آمبولانس، ۲ بالگرد و ۲ آمبولانس دریایی نیز به محل حادثه اعزام شده و عملیات امدادرسانی را انجام دادند.» همچنین خون مورد نیاز مجروحان، از استان‌های گیلان، تهران، یزد، همدان، کرمان، خراسان شمالی و اصفهان به بندرعباس ارسال شد.

دستور دادستان کل کشور

پس از وقوع حادثه، پیگیری‌های عالی مدیریتی برای تشخیص علت وقوع آن آغاز شد. حجت‌الاسلام محمد موحدی، دادستان کل کشور به دادستان مرکز استان هرمزگان دستور داد با بررسی دقیق حادثه انفجار در بندر شهید رجایی، برخورد قاطع با عامل یا عاملان احتمالی نیز در اولویت قرار گیرد و این حادثه به فوریت و دقت رسیدگی شود. مجتبی قهرمانی، رئیس کل دادگستری استان هرمزگان هم در محل حادثه اعلام کرد که دستورات لازم برای بررسی علت حادثه صادر شده است.

انفجار در کانتینر مواد قابل اشتعال

سخنگوی سازمان مدیریت بحران کشور نیز به «ایرنا» گفت: «بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد علت حادثه، انفجار یا آتش‌سوزی در یک کانتینر حاوی مواد قابل اشتعال و شیمیایی بود که آتش به سایر بخش‌ها نیز سرایت کرده است.» حسین ظفری اضافه کرد: «شدت انفجار بسیار زیاد بود و در همان دقایق ابتدایی، استاندار هرمزگان تمامی دستگاه‌های امدادی شامل هلال احمر، اورژانس، آتش‌نشانی، نیروهای انتظامی و نظامی و نیروهای مردمی و بسیج را به حالت آماده‌باش درآورد و به محل حادثه اعزام کرد.» وی گفت: «برای یافتن علت حادثه باید منتظر ماند آتش خاموش شود، سپس گروهی تشکیل می‌شود و علت دقیق حادثه را مشخص خواهیم کرد. آنچه تا الان مشخص شده، این است که انفجار مربوط به تعدادی کانتینر بوده و مخزن یا منبع نگهداری نبوده است.»